

Číslovky

Číslovky sú slová, ktorými sa pomenúvajú samostatné pojmy počtu, ako i číselné príznaky vecí. Sú to ohybné i neohybné slová, pri ktorých sa uplatňujú gramatické kategórie podstatných, prídavných mien i prísloviak.

Rozdelenie čísloviek

Určité číslovky vyjadrujú presný počet alebo presné číselné určenie vecí. **Neurčité číslovky** vyjadrujú počet a číselné určenie vecí nepresne.

Podľa špecifikácie číselného významu sú oboje: základné, radové, násobné a druhové.

1. Základné číslovky

Základné číslovky sa môžu používať samostatne ($5 + 3 = 8$, čítaj fünf und drei ist acht) alebo v spojení s počítateľnými podstatnými menami (ein Kilo, drei Schüler). Pýtame sa na ne otázkou **wie viel**.

Číslovky 0 - 12 sú jednoduché slová:

0 - 12: null, eins, zwei, drei, vier, fünf, sech, sieben, acht, nineun, zehn, elf, zwölf

Číslovky 13 - 19 sú zložené slová s čísloviek drei až neun a slová - **zehn**. (**Pozor**: dve nepravidelné číslovky **sechzehn** a **siebzehn**)

13 - 19: dreizehn, vierzehn, fünfzehn, sechzehn, siebzehn, achtzehn, neunzehn

Desiatky sa tvoria od jednotiek pridaním - **zig**, pri 30 - **βig**. (**Pozor**: dve nepravidelné - **sechzig**, **siebzig**).

20 - 90: zwanzig, dreißig, vierzig, funfzig, siechzig, siebzig, achtzig, neunzig

Číslovky 21 - 29 ap. sú zložené. Jednotky sa pripájajú pomocou **und** (podľa vzoru dvaadvaadsať)

21. einundzwanzig, **45.** fünfundvierzig ...

Stovky sa vyjadrujú pomocou slova **hundert** a jednotiek, **tisíce** podobne slovom **tausend**.

100 - hundert,

101 - (ein) hundert (und) ein = einhundertundeins,

437 - vierhundertsiebenunddreißig

1000 - tausend

1999 - (ein) tausendneunhundertneudhundertneunundneunzig

Až po **999 999** sa zložené číslovky píšu spolu.

Neuhundertneunundneuzigtausendneunhundertneunundneunzig.

Číslovky **od milióna** vyššie sú podstatné mená ženského rodu a píšu sa osobitne:

1 000 000 - eine Million

2 400 603 - zwei Millionen vierhunderttausendsechshundert(und)drei

1 000 000 000 - eine Milliarde

6 005 700 000 - sechs Milliarden fünf Millionen siebenhunderttausend

Letopočet od 1 099 vyjadrujeme ako základné číslovky, od 1 100 v stovkách, napr. **1999** - neunzehnhundertneunundneunzig

Skloňovanie a používanie základných čísloviek

Úplné skloňovanie má číslovka **ein** v týchto prípadoch:

- pred podstatným menom sa skloňuje ako neurčitý člen: Ich hábe nur eine Schwester. (Mám len jednu sestru.)
- ak stojí číslovka **ein** samostatne, skloňuje sa ako člen určitý: Einer meiner Brüder studiert in Berlin. (Jeden z mojich bratov študuje v Berlíne.)

Popri tomto tvare sa vyskytujú aj nesklňované tvary tejto číslovky:

Nesklňovaný tvar **ein** stojí:

- na začiatku zložených čísloviek: einundzwanzig, einhundert
- pred bis alebo oder a inou číslovkou: auf ein bis zwei Tage (na jeden až dva dni)
- pred časovými údajmi Uhr: Es ist ein Uhr. (Je jedna hodina.)

Tvar **eins** sa používa:

- pri počítaní, početných úkonoch: eins, zwei, eins plus zwei ist drei
- na konci zložených čísloviek: 101 hundert ein
- v časových údajoch bez Uhr: Est ist eins. (Je jedna.)

Číslovky **zwei, drei** majú skloňovaný 2. pád na **-er**: die Bücher zweier Kinder (knihy dvoch detí)

Číslovky **hundert, tausend** sa používajú tiež ako podstatné mená: das Hundert – stovka, sto; das Tausend – tisíc

Číslovky **die Million, die Milliarde, die Billion** sa skloňujú ako podstatné mená: Ich habe drei Millionen gewonnen. (Vyhrál som tri milióny.)

V spojení s podstatnými menami majú všetky číslovky charakter prídavných mien a plnia funkciu prívlastku. Na rozdiel od slovenčiny, kde sa po číslovkách päť a vyššie dáva počítané podstatné meno do druhého pádu množného čísla, nemá v nemčine v číslovkách vplyv na pád podstatného mena.

Es kamen hundert / achthundertsechzig / tausend **Zuschauer**. (Prišlo sto / osemstošesdesiat / tisíc divákov.)

Udanie množstva: Podstatné mená mužského a stredného rodu označujúce mieru, množstvo, hmotnosť alebo cenu, ktoré stoja za číslovkami dva a vyššie sú väčšinou v tvare jednotného čísla:

- 10 **Stück** (10 kusov)
- 4 **Kilo** (4 kilá)
- 20 **Euro**
- 3 **Pfund** Zitronen (3 libry citrónov)
- Zwei **Glas** Wein (dva poháre vína)
- Vier **Sack** Mehl (štyri vrecia múky)

Často sú povolené dvojtvary (jednotné i množné číslo): zwei **Glas** Wein, resp. zwei **Gläser** Wein

Ale: podstatné mená ženského rodu stoja po číslovkách v množnom čísle: zwei Tassen **Kaffee** (dve šálky kávy), hundert **Kronen**

Požívanie základných čísloviek (výber)

Počtové úkony:

$4 + 1 = 5$: vier plus / und eins ist (gleich) fünf

$6 - 5 = 1$: sechs minus / weniger fünf ist (gleich) eins

$3 \cdot 3 = 9$: drei mal drei ist (gleich) neun

$16 : 4 = 4$: sechzehn (dividiert / geteilt) durch vier ist (gleich) vier

Časové údaje:

Es ist:

8.00 - acht Uhr

8.15 - Viertel nach acht, acht Uhr fünfzehn (Minuten), Viertel neun

12.30 - halb eins, zwölf Uhr dreißig (Minuten)

18.45 - Viertel vor sieben, achtzehn Uhr fünfundvierzig, drei Viertel sieben

22.50 - zehn (Minuten) vor elf, zweiundzwanzig Uhr fünfzig (Minuten)

23.10 - zehn (Minuten) nach elf, dreiundzwanzig Uhr zehn (Minuten)

2. Radové číslovky

Radové číslovky sa píšú buď číslicou s bodkou (der 4. Juni) alebo slovami (der vierte Juni). Pýtame sa na ne otázkou **der, die, das wievielte?** (Der wievielte ist heute? Kol'kého je dnes?)

Radové číslovky sa tvoria od základných čísloviek:

radové číslovky od **1 - 19** pomocou prípony **-te**

der, die das fün**fte**

der, die das zweihundertneun**te**

radové číslovky **nad 20** príponou **-ste**

der, die, das zwanzig**ste**

Niektoré číslovky sa tvoria nepravidelne: prvý - der erste, druhý - der zweite, tretí - der dritte, šiesty - der sechste, siedmy - der sieb(en)te, ôsmy - der achte, šesnásty - der sechzehnte, sedemnásty - der siebzehnte.

Pri zložených číslovkách sa stáva rádovou číslovkou len jej posledný diel: 28. - der achtundzwanzigste, 101. - der hunderterste

Radové číslovky sa skloňujú ako prídavné mená. S pravidla sa spájajú s určitým členom, prip. privlastňovacím zámenom

- Mein zweiter Sohn heißt Jens und ist drei Jahre alt. (Môj druhý syn sa volá Jens a má tri roky.)
- Sie hat sich auch von ihrem zweiten Ehemann scheiden lassen. (Dala sa rozvieť aj so svojim druhým manželom.)
- Der erste Film mit Madonna war sehr schlecht. (Prvý film s Madonou bol veľmi zlý.)

Radové číslovky sa používajú **v časových údajoch**:

- Der wievielte ist heute?/ Kol'kého je dnes? – Heute ist **der fünfte Mai**. / Dnes je piateho mája.
- Den wievielten haben wir heute?/ Kol'kého máme dnes? – Heute haben wir **den fünften Mai**. / Dnes je piateho mája.

Dátum sa vyjadruje i predložkou **am**:

- Wann / Am wievielten bist du geboren? Ich bin **am 2. zweiten** August 1965 geboren. Kedy / Kol'kého si sa narodil? Narodil som sa 2. augusta 1965.
- Wann kommen Sie? Ich komme **am Freitag, dem zwölften**. Kedy prídete? Prídem v piatok, dvanásteho.

V liste sa pri udávaní dátumu obvykle používa 4. pád: **Berlin, den 7. Januar 1997**.

Pri udaní desaťročia ma nemčina nesklonný tvar zakončený na **-er**: in den 50er Jahren (v 50-tych rokoch)

Pri panovníckych menách sa radová číslovka skloňuje s členom určitým: Rudolf II, -Rudolf der Zweite

Použitie der zweite - der andere:

Slovenskému **ten druhý** zodpovedá v nemčine spojenie **der zweite** v prípade označenia presného poradia: der erste, der zweite, der dritte, der vierte ...

Der andere je prekladom slovenského ten druhý v prípade porovnávania **iba** dvoch objektoch: Ich habe zwei Töchter. Die eine geht schon in die Schule. Die andere ist mit mir zu Hause.

Zopakujte si:

1. Ktoré slová označujeme ako číslovky?
2. Čo vyjadrujú určité číslovky?
3. Ako rozdeľujeme číslovky?
4. Ako tvoríme radové číslovky?

Použitá literatúra:

Zmaturuj z nemeckého jazyka
Cvičebnica nemeckej gramatiky
Príručná gramatika nemčiny